

V

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΤΕΧΝΙΚΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ὁ ἄνθρωπος ὠμίλησεν, ὅταν ἔπαυσε νὰ ἐξασφαλίζει τὴν ὑπαρξίν του διὰ τοῦ σώματος. Ἡ γλῶσσα βεβαίως ὑπῆρξεν ἢ διέξοδος, διὰ τῆς ὁποίας ἡ ζωὴ ἐβάδισε πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Μετέθεσε διὰ τοῦτο τὸ πρόβλημα τῆς ζωῆς ἐκ τῆς σωματικῆς πράξεως πρὸς τὴν πνευματικὴν κίνησιν. Πρῶτη γλῶσσα ὅμως ὑπῆρξεν ἢ κίνησις τοῦ σώματος. Ὅταν ἡ πράξις ἔμεινε βιολογικῶς χωρὶς ἀποτέλεσμα, ὁ ἄνθρωπος ἐχόρευσε ν. Ἐπεχείρησε τότε νὰ ὑποχρεώσῃ τὸ περιβάλλον του μιμούμενος ἢ μορφάζων, ἀπειλῶν ἢ ὑποτασσόμενος: «Αἰθίοψ ἀνὴρ οὐκ ἂν ἀφείη τὸ θέλος... ἢ μὴ πρότερον ὀρχήσαιτο καὶ τῷ σχήματι ἀπειλήσειε καὶ προεκφοθήσειε τῇ ὀρχήσει τὸν πολέμιον»¹. Ὁ χορὸς λοιπὸν ὑπῆρξεν ἢ πρώτη γλῶσσα καὶ ἢ γλῶσσα τὸ σχόλιον τοῦ χοροῦ, ὁ χορὸς τοῦ πνεύματος.

Ἡ γλῶσσα ἐδημιουργήθη ἐκ τῆς ἀνάγκης νὰ συμμορφωθῇ ὁ κόσμος εἰς τὴν θέλησιν τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἤδη ἐκ πείρας ἐγνώριζεν, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ δεσμεύσῃ τὸν κόσμον σωματικῶς καὶ συνάμα ἐπίστευεν, ἐπειδὴ δὲν διέκρινε τὸν ἑαυτὸν του ἐκ τοῦ κόσμου, ὅτι τὸν ἐπηρεάζει ἐκ τῶν ἔσω. Κατ' αὐτὸν ὅμως τὸν τρόπον ἢ σχέσις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν φύσιν μετετέθη ἐπὶ πνευματικοῦ ἐπιπέδου. Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐκέρδιζε πλέον τὴν ζωὴν του μόνον διὰ τῆς φυσικῆς του ἐπεμβάσεως εἰς τὴν ὁρατὴν πραγματικότητα, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἀναφορᾶς του εἰς ὅ,τι τὴν κινεῖ ἐσωτερικῶς. Ἐκ τῆς ἀναφορᾶς αὐτῆς ἐγεννήθη ὁ κόσμος τοῦ πνεύματος, ἡ θρησκεία καὶ ἡ ἐπιστήμη. Ἀφ' ἐνὸς μὲν ἢ φύσις ἀπέκτησε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀόρατον βάθος, ἀφ' ἑτέρου ὁ ἄνθρωπος ἐσωτερικὴν φύσιν. Καθ' ὃν χρόνον ἐσωτερίκευε τὰ πράγματα καὶ τὰ γεγονότα τοῦ περιβάλλοντός του, ὁ ἄνθρωπος ἀνέπτυξε τὸ πνευματικόν του περιεχόμενον, ἐκινήθη δηλαδὴ ἐντὸς ἐνὸς χώρου, τὸν ὁποῖον ἔφερεν ἐντὸς του.

Ἀπήχησις τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῆς κινήσεως ὑπῆρξεν ἢ ὁμιλία, παράστασις τῆς ἢ γραφὴ. Καὶ διὰ τοῦ ἐνὸς καὶ διὰ τοῦ ἄλλου γεγονότος ὁ ἄνθρωπος συνεδέθη πρὸς τὴν οὐσίαν τοῦ κόσμου. Ὑπῆρξε διὰ τῆς γλωσσικῆς του

δυνάμεις ὁ ἐλεγκτὴς τῆς πραγματικότητος, τὴν ὁποίαν τελικῶς ὑπεχρέωσε νὰ τὸν ὑπηρετήσῃ μέσω ἀντικειμενικῶν διαρρυθμίσεων.

Τὰ ἔργα τῆς Τεχνικῆς ὑποκαθιστοῦν διὰ τοῦτο σήμερον τὸν λόγον. Δὲν χρειάζεται ὁ ἄνθρωπος νὰ ὁμιλήσῃ, διὰ νὰ ὀρίσῃ τὰ πράγματα, ἀλλὰ νὰ δώσῃ διὰ μιᾶς στοιχειώδους σωματικῆς πράξεως τὴν τεχνικὴν ἐντολήν. Διὰ τῆς Τεχνικῆς ὑποτάσσεται ὁ κόσμος καὶ χάνεται ἡ κίνησις τοῦ προσωπικοῦ πνεύματος. Ἡ γλωσσικὴ εὐαισθησία τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἐντοπίζῃ προβλήματα, τὰ ὁποῖα δὲν φαίνονται εἰς τὴν ἐξωτερικὴν θεώρησιν τῶν πραγμάτων, τὸν ἔφευγεν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς θεωρητικῆς ἐρεύνης. Εἰς μίαν καμπὴν τῆς κατευθύνσεως αὐτῆς δημιουργεῖ ἀντικειμενικὰ ζητήματα, τὰ ὁποῖα διαφέρουν, ὅσον ἐγνώρισεν ὁ πνευματικὸς κόσμος μέχρι στιγμῆς, διότι δὲν τὸν χρειάζονται προκειμένου νὰ λυθοῦν. Διὰ τῶν ζητημάτων αὐτῶν διοχετεύεται τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀνθρώπου ἐπέκεινα τῶν ἱστορικῶν τοῦ ἀνησυχιῶν καὶ ταυτοχρόνως ἀντικαθίσταται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον τοὺς τομεῖς τῶν ἀτομικῶν τοῦ σχέσεων πρὸς τὸν κόσμον. Τόσον ἡ πνευματικὴ του περιουσία ὅσον καὶ ἡ δυνατότης τῆς κρίσεως τίθενται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἰς διαθεσιμότητα, χωρὶς τὸ πρᾶγμα νὰ θέτῃ τὴν ἐπιβίωσίν του ὑπὸ αἵρεσιν, ἐφ' ὅσον ὁ περιορισμὸς του ἀπὸ ἀπόψεως ἐργασίας ἐπὶ ἐνός θραύσματος τῆς πραγματικότητος τοῦ παρέχει τὴν δυνατότητα νὰ ἰδιοποιηθῇ τὰ μέσα τῆς ὑπερπηδήσεως ὅλων τῶν ἄλλων δυσχερειῶν τῆς ζωῆς χωρὶς τὴν ἐσωτερικὴν του συμμετοχὴν.

Καθ' ὃν χρόνον ἡ Τεχνικὴ ἀποδεσμεύει τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῶν προσωπικῶν του προβλημάτων, ἀφήνει τὰ περιεχόμενα τῶν λέξεων, ὅπως τοῦ τὰ ἐνεπιστεύθη ἡ γλωσσικὴ παράδοσις, χωρὶς ὄντολογικὸν περιεχόμενον. Ταυτοχρόνως τὰ νέα πράγματα, ἐφ' ὅσον δὲν προβληματίζουν τὸν ἄνθρωπον, συνοψίζονται εἰς ὄρους, τὸ περιεχόμενον τῶν ὁποίων ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐξωτερικὴν των παράστασιν, ὥστε ὡς οὐσία των νὰ θεωρῆται ἡ ἐπιφάνειά των. Καταλύεται διὰ τοῦτο σήμερον ἡ ἐσωτερικὴ ὄψις τοῦ εἶναι, ἡ δυνατότης τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἐπιβάλη τὰ μέτρα τοῦ πνεύματος εἰς ὅ,τι τὸν ὀρίζει ἐκ τῶν ἔξω. Βεβαίως ὁ διασυρμὸς αὐτὸς γίνεται κάποτε ἀντιληπτὸς, πιστεύεται ὅμως, ὅτι τὸ πρόβλημα θὰ λυθῇ διὰ τῆς τακτοποιήσεως τῶν ἐκφραστικῶν τύπων. Καθὼς ἡ σημερινὴ γλῶσσα ἐγκαθίσταται εἰς τὴν μεταλλικὴν ἐπιδερμίδα τῶν πραγμάτων καὶ γίνεται ἡ πνευματικὴ ἐπίφασις τοῦ κόσμου, παρουσιάζεται ὡς τεχνικὸν πρόβλημα, ὡς μία δυσκολία, ἡ ὁποία θὰ ἦτο δυνατόν νὰ λυθῇ διὰ τῆς καταλλήλου ἐξωτερικῆς ἐπεμβάσεως χωρὶς τὴν πνευματικὴν ἐνόχλησιν τῶν ἐνδιαφερομένων. Ἐλπίζεται λοιπὸν εἰς τὴν πατρίδα μας, ὅτι τὸ γλωσσικὸν πρόβλημα θὰ λυθῇ, ἐὰν ἐπιβληθῇ ἔστω καὶ διὰ τῆς προπαγάνδας ἢ τῆς βίας ἢ δημοτικῆ εἴτε ἢ καθαρεύουσα, καθ' ἣν στιγμὴν εἰς τὴν ἱστο-

ρίαν επικρατοῦν τὰ ανέκφραστα, ἀκαθόριστοι κύριοι τῆς γενικῆς συμπεριφορᾶς, τερατώδεις δυνάμεις εἰς τὴν σκιάν τῆς θελήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως συνέβη προτοῦ ἐξημερωθῆ ὁ κόσμος ὑπὸ τοῦ λόγου, προτοῦ χάσῃ τὸν δαιμονικόν του χαρακτῆρα διὰ τῆς γλωσσικῆς του ἀγωγῆς. Ἴδου διατὶ τὸ αἶτημα τῆς ἱστορικῆς ὥρας εἶναι ἡ δευτέρα εἰσοδος τοῦ κόσμου εἰς τὸν γλωσσικόν κῶρον, ὁ δευτερος ἐξανθρωπισμός τῆς πραγματικότητος.

Τὰ πράγματα τῆς ἐποχῆς μας ἀπειθαρχοῦν εἰς τὴν γλῶσσαν. Ἐκείνη τὰ ὀνομάζει, ἀλλὰ δὲν μεταβάλλει τὴν διάθεσίν των. Ποῦ ὀφείλεται ἡ ἀνυπακοή αὐτῆ τοῦ πραγματικοῦ κόσμου; Ἐὰν διαρρηγνύῃ τὰ γλωσσικά της σχήματα, τοῦτο δὲν σημαίνει βεβαίως, ὅτι δὲν χρειάζεται ἡ πραγματικότης τὴν λέξιν, διὰ νὰ δηλώσῃ τὴν παρουσίαν της εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἄλλ' ἐνῶ ἡ λέξις ἦτο τὸ ἐνῶμα τῆς ποιότητος, τὰ πράγματα ἐμφανίζονται σήμερον εἰς τὸν κόσμον ποσοτικῶς, ὑπὸ μίαν δηλαδὴ συμβατικὴν καὶ αὐθαιρέτως αὐξομοιουομένην μορφήν. Ἡ μορφή αὐτὴ εὐρίσκει τὴν ἀντιστοιχίαν της εἰς τὴν ὀνομασίαν, ἀλλ' ἐὰν ἡ ὄψις τοῦ πράγματος δὲν εἶναι ὁ τρόπος παρουσιάσεως τῆς πραγματικῆς του φύσεως, παρὰ μόνον τὸ ἄσχετον πρὸς ἐκείνην κάλυμμά του, δὲν ὑπάρχει ἐσωτερικὴ συνάφεια μεταξὺ ὀνόματος καὶ πράγματος. Ἡ μετάβασις ἐκ τῆς ποιότητος πρὸς τὴν ποσότητα ἐπιβάλλει τὴν κυριαρχίαν τοῦ ἀντικειμένου ἐπὶ τοῦ ὑποκειμένου. Ἡ ποσότης εἶναι μία ὄψις τοῦ ἀμόρφου, τὸ ὁποῖον, κατὰ θάσιν ἀγνωστον καὶ κατὰ συνέπειαν ἀδέσμευτον εἰς τὴν οὐσίαν του, ἀναγκάζει τοὺς ἄνθρώπους νὰ λάβουν ἀπέναντί του μίαν στάσιν ἀνάλογον τῆς συμβατικῆς του ἐμφανίσεως. Ἀντιστρέφεται μὲ ἄλλους λόγους ἡ σχέσις τῆς ἐντολῆς μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ πράγματος. Τὸ ἀπεριόριστον πρᾶγμα περιορίζει τὸν ἄνθρωπον, διότι ἐκεῖνος ἀγνοεῖ, ὅ,τι οὐσιαστικῶς τὸ χαρακτηρίζει. Διὰ νὰ περιορίσουν τὸν ἄνθρωπον, τὰ σημερινὰ πράγματα εὐρίσκονται μεταξὺ των εἰς ἓνα συναγωνισμόν τῆς ἐξωτερικῆς των ἐμφανίσεως. Ἐπαναστατεῖ σήμερον εἰς τὸν κόσμον ἡ ἐξείρεσις, ὥστε, ὅ,τι εἶναι ὀμαλόν, νὰ οἶδῃ τὴν ἐντύπωσιν τοῦ ἀνωμάλου, ἐφ' ὅσον ὡς κανονικὰ τείνουν νὰ θεωρηθοῦν τὰ ἐκ συστήματος ἔκτακτα εἰς τὴν ἐπιδίωξίν των νὰ διακριθοῦν ἀνεξαρτήτως τῶν οὐσιαστικῶν των γνωρισμάτων.

Ἄλλοτε τὰ ἴδια ὀνόματα ἦτο δυνατόν νὰ σημαίνουν, ἀναλόγως τῆς ἐξελίξεως τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς, διάφορα πράγματα. Εἰς τὴν ἐποχὴν μας τὰ ἴδια πράγματα ἔχουν τὴν τάσιν νὰ ἐμφανίζωνται ὑπὸ συνεχῶς νέα ὀνόματα. Τοῦτο συμβαίνει, διότι ὡς οὐσία τοῦ πράγματος προβάλλεται μία ἐξωτερικὴ του ἰδιότης, πρὸς τὴν ὁποίαν ἀντιστοιχεῖ ἡ νέα ὀνομασία. Τὰ κατ' ὄνομα διάφορα πράγματα δὲν προσφέρονται ὁμῶς ἀπλῶς διὰ τοῦ ἀντικειμενικοῦ των σχήματος, ὥστε οἱ ἄνθρωποι νὰ σχηματίσουν

γνώμην διὰ τῆς ἀτομικῆς των πείρας, ἀλλὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀντικειμενικοῦ κόσμου λαμβάνουν τὸν λόγον καὶ διαδίδουν προληπτικῶς, ὅτι ἄλλοτε ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς ἐμπειρίας. Ἐὰν ἡ ἐμπειρία συνίστατο εἰς τὸν ἔλεγχον τῶν πραγμάτων καὶ σήμερον εἶναι ἡ τεχνικὴ των προσφορά, τοῦτο σημαίνει, ὅτι τὰ σύγχρονα πράγματα εἶναι εἰς τοὺς λόγους των ἀνεξέλεγκτα. Οὐσιαστικῶς ὁ ἄνθρωπος ἔχει τοποθετηθῆ αὐτὴν τὴν στιγμὴν μεταξὺ ὀνομάτων χωρὶς ἐσωτερικὸν χῶρον καὶ τῆς πείρας ἐνὸς παρελθόντος καιροῦ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ γλῶσσα τερματίζει τὴν πνευματικὴν διάστασιν τοῦ φυσικοῦ κόσμου. Συμβαίνει ὅμως τὰ σύγχρονα πράγματα νὰ εἶναι πνευματικὰ ἔργα, ὥστε νὰ αἴρεται καὶ ἡ διάκρισις μεταξὺ πνεύματος καὶ ὕλης. Διὰ τῆς δημοσίας προβολῆς πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ἐνεκα τῆς ἐπιστημονικῆς των καταγωγῆς ἔχουν ἀντιπαραστατικὸν χαρακτῆρα, ὁ ἄνθρωπος ἐγκαθίσταται πνευματικῶς ἐντὸς γλωσσικῶν κατασκευῶν ἐπιφανειακῆς ἀναφορᾶς, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον σημαίνει, ὅτι ἡ οὐσία τοῦ κόσμου μένει ἐκτὸς τοῦ λόγου, ἐπέκεινα προθέσεων καὶ ἀντιλήψεων.

Ἐφ' ὅσον σήμερον τὰ πράγματα κατάγονται ἐκ τοῦ πνεύματος καὶ χειρίζονται τὴν ἀνθρωπίνην ὁμιλίαν, ἐμφανίζονται ὡς ἔνυλοι λόγοι. Μέχρι τώρα ὁ λόγος τοῦ ἀνθρώπου εἶχεν ἐσωτερικὰ μέτρα, ὁ λόγος ὅμως τῶν τεχνικῶν ἔργων διαθέτει ἐντελῶς ἄλλην λογικὴν ἀνεξάρτητον τῆς ὀρθῆς κρίσεως καὶ τοῦ ἠθους. Διὰ τοῦτο δὲν κωλύονται τὰ σημερινὰ πράγματα νὰ παρουσιάσουν προτερήματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν ὄντολογικὴν βάσιν. Ἡ γλῶσσα λοιπὸν ἀρχίζει νὰ ὑποδοθῆ τὴν ἐντύπωσιν τῶν ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα διὰ τοῦ παραστήματός των δὲν ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ γοπτεύσουν τὸν ἄνθρωπον. Τὰ τεχνικὰ ὄντα δὲν ἐξαντλοῦνται δεδαίως εἰς τὴν γοπτείαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ φέρουν πρὸς χάριν του εἰς πέρας, ὅτι ἐκεῖνος μόνος του δὲν θὰ ἦτο ἱκανὸς νὰ κατορθώσῃ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον συμβαίνει ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτύχῃ αὐτοπροσώπως, νὰ ἐπέχουν σήμερον τὴν θέσιν τῶν ἄλλοτε ἀμεταβιβάστων γνωρισμάτων τῆς ἀτομικῆς του ἱκανότητος. Αὐτοκίνητα, ψυγεῖα καὶ ραδιόφωνα παρουσιάζονται εἰς τὴν ἐποχὴν μας ὡς ἰδιότητες τοῦ χαρακτῆρος καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ὡς μέσα ὑπεροχῆς καὶ ὡς δεσμητήρια τῶν ἀνθρώπων. Ἄν ὅμως ἐνεκα τῆς τεχνικῆς των φύσεως δὲν ἔχουν ἀτομικότητα, ἀλλ' εἶναι κατ' ἀρχὴν ἀναρίθμητα ἀντίτυπα τοῦ αὐτοῦ σχήματος, ἀποκτοῦν καὶ οἱ ἄνθρωποι πανομοιότυπα χαρακτηριστικά. Ἴδου πῶς ἡ Τεχνικὴ συσκευάζει τὴν ψυχικὴν οὐσίαν.

Παλαιὰ πράγματα περιπίπτουν εἰς τὴν δυσμένειαν τῆς ζωῆς καὶ χάνουν τὴν ἐννοιάν των, σύγχρονα καλύπτουν τὴν πραγματικὴν των φύσιν ἢ ἐκτελοῦν ἐξ ὀνόματος τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι δὲν χρειάζεται νὰ λεχθῆ ἢ δὲν

χωρεί ἐντὸς τοῦ λόγου. Ἡ ἐννοια τῆς ἐλευθερίας, τῆς θυσίας καὶ τοῦ ἔθνους ἐξευτελίζεται, ἢ μία ὀδοντόπαστα διακρίνεται τῆς ἄλλης, ἐπειδὴ ἔχει «γκαρντόλ», ἢ μία σκόνη πλυσίματος τῆς ἄλλης ὡς πρὸς τὸ ὄνομά της, ἢ μία ἠλεκτρικὴ συσκευὴ τῆς ἄλλης ὡς πρὸς τὴν τιμὴν ἢ τὴν εὐφυΐαν τοῦ διαφημιστοῦ, ἐνῶ ἀπὸ τῆς ἄλλης πλευρᾶς προκαλοῦνται ἦχοι, παράγονται θερμότητες, συντέμνονται ἀποστάσεις, διώκεται τὸ σκότος, προβάλλονται εἰκόνες, χωρὶς νὰ ὑπάρχη τεχνικὸς λόγος νὰ γνωρίζουν, ὅσοι ἐξαπολύουν τὸ τεχνικὸν ἔργον, τί ἀκριβῶς συμβαίνει διὰ τῆς ἐξωτερικῆς τῶν κινήσεως. Ἡ σημασία βεβαίως τῶν τεχνικῶν γεγονότων, ἐφ' ὅσον ἀναφέρονται εἰς τὸν ἄνθρωπον, δὲν εἶναι μόνον ἡ μηχανικὴ ἢ φυσικοχημικὴ τῶν λειτουργία, ἀλλὰ καὶ ἡ διαμόρφωσις τοῦ χαρακτῆρος, τῶν κριτηρίων, τῶν δυνατοτήτων καὶ τῶν αἰτημάτων τῆς ζωῆς καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ὁ καθορισμὸς τῆς πνευματικῆς θέσεως τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν κόσμον. Ἐὰν λοιπὸν αὐτὴ ἀκριβῶς ἢ σημασία τῶν ἔργων τῆς Τεχνικῆς δὲν ἀπασχολῇ τὸν λόγον, μένει οὐσιαστικῶς ὁ ἄνθρωπος ἐκτὸς θέματος. Ἄν πάλιν διὰ τῆς προοδευτικῆς ἐκτεχνικεύσεως τῆς ζωῆς οἱ σύνδεσμοι πρὸς τὸ περιβάλλον συνάπτονται ἐκτὸς τοῦ γλωσσικοῦ χώρου ἢ μόνον γλωσσικῶς καὶ εἰς τὴν δευτέραν αὐτὴν περίπτωσιν ἢ ἐμπειρία συνίσταται ἐξ εἰκόνων καὶ ἤχων γενικῆς καταναλώσεως, ἢ γ λ ῶ σ σ α π α ρ α κ ά μ π τ ε ι τ ῆ ν π ρ α γ μ α τ ι κ ό τ η τ α.

Ἐπειδὴ δὲν περιέχει τὴν ἐγγύψιν τῆς προσωπικῆς πείρας, ἢ ὁμιλία τῶν τεχνικῶν ἀνθρώπων ἀποδεικνύει τὴν ἐσωτερικὴν τῶν σύμπτωσιν καὶ καθίσταται περιττὴ. Ἄλλοτε παρουσιάζει τὴν ἀντίθεσίν των, τὴν ὁποίαν δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ γεφυρώσουν καὶ ἢ τοὺς συγκρούει ὡς ἀσπόνδους ἐχθροὺς ἢ τοὺς ἀναγκάζει νὰ τονίζουν ἐκεῖνα μόνον τὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα θὰ ἦτο δυνατόν νὰ τοὺς δείξουν διαφορετικούς, ἔστω καὶ ἂν καθ' ἑαυτὰ στεροῦνται σημασίας. Ἡ ἀγωνία τῆς πρωτοτυπίας ἐκφράζει τὴν συναίρεσιν τῶν ἀνθρώπων παραπλεύρως τῶν αποφασιστικῶν ἐξελίξεων τῆς ἱστορίας. Καθὼς ἐπίσης τὰ σημαντικὰ γεγονότα τῆς ζωῆς συμβαίνουν ἐρήμην τῶν ἐνδιαφερομένων, ἢ μοῖρα τῆς ἐκφράσεως εἶναι ἢ ἐπανάληψις δημοσίων διηγήσεων εἴτε ἢ ἐξήγησις τῶν ἐντυπώσεων χωρὶς ἀναφορὰν εἰς τὰ κρυπτόμενα αἴτια. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ἢ συνεννόησις γίνεται συνεχῶς δυσκολωτέρα καὶ ὡς μόνη λύσις παρουσιάζεται ἢ ἐκμηδενίσις τῶν ἀντιφρονοῦντων. Ἐνῶ ἀπὸ τῆς ἄλλης πλευρᾶς ὁ ἐκτεχνικευόμενος ἄνθρωπος διαμορφώνει τὴν προσωπικὴν του ζωὴν κατ' ἐπιταγὴν καὶ (λόγῳ τῆς ἐλλείψεως προσωπικῶν θεμάτων, κυρίως ὅμως λόγῳ τῆς ἀνικανότητός του νὰ τὰ λύσῃ προσωπικῶς) τάσσεται μὲ συνεχῶς αὐξανομένην ἐπιμονὴν ὑπὲρ τῶν ἄπω, ἢ μεσιτευομένη πλανητικὴ ἐμπειρία τὸν ἀπαλλοτριώνει, ὥστε νὰ ζῆ ἐκτὸς τόπου καὶ χρόνου.

Διὰ τῆς Τεχνικῆς γενικεύεται σήμερον εἰς τὸν κόσμον ἡ ἀποδέσμευσις τοῦ ἀνθρώπου τόσοσ ἐκ τοῦ φυσικοῦ, ὅσον καὶ ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ του περιβάλλοντος. Ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος τοποθετεῖ τὴν ὑπαρξίν του εἰς τὸν θόρυβον μιᾶς διπλῆς ὡς πρὸς τὰ προσωπικά του θέματα σιωπῆς: Ἄφ' ἑνὸς μὲν ἀπαλλάσσεται κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τεχνικῆς του ἐργασίας ἐκ τῶν φροντίδων τῆς παρουσίας του εἰς τὸν κόσμον, ἀφ' ἑτέρου ἐφημερίδες καὶ περιοδικά, ἦχοι καὶ κινούμενα εἰδῶλα τῆς πραγματικότητος τὸν μετακομίζουν εἰς χώρους, τοὺς ὁποίους δὲν ἔχει ἐπισκεφθῆ καὶ τὸν ἀπασχολοῦν μὲ γεγονότα, τὰ ὁποῖα κυρίως ἐνδιαφέρουν ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι τὰ παραθέτουν. Δὲν ἔρχεται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἰς οὐσιαστικὴν ἐπαφήν πρὸς τὴν φύσιν, ἡ ὁποία ἐμεσίτευσεν ἕως τώρα τοὺς μεγάλους λόγους τοῦ εἶναι, οὔτε πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι τὸν περιβάλλουν καὶ τὸν ἔχουν ἀνάγκην, οὔτε πρὸς τὴν μηχανήν, ἡ ὁποία δὲν τὸν χρειάζεται, οὔτε πρὸς τοὺς «ἁρμοδίους», οἱ ὁποῖοι δὲν τοῦ ἐπιτρέπουν νὰ τοὺς ἀντικρύσῃ ὡς πρόσωπα, οὔτε πρὸς τὴν ὑπαρξίν του, ἡ ὁποία τὸν ἱκανοποιεῖ, ὅταν οἱ ἄλλοι πιστεύουν, ὅτι εἶναι, ὅ,τι ὁ ἴδιος θὰ ἤθελε νὰ ἔχῃ γίνει.

Χωρὶς νὰ γνωρίζῃ ἐκ πείρας περὶ τίνος πρόκειται, ἰδίως ὅταν κρίνεται ἡ τύχη του, ὁπότε οἱ ἀντικειμενικοὶ λόγοι παραποιοῦν τὰ γεγονότα, ὁ τεχνικὸς ἄνθρωπος ἐξαρτᾶται συνεχῶς περισσότερο ἐξ ἀοράτων δυνάμεων λυτρωτικῆς φύσεως, ἐφ' ὅσον τοῦ ἀποκαλύπτουν τί κρύπτεται ὀπισθεν τῶν ὄψεων, εἰς τρόπον ὡστε τὸ ὑποκατάστατον τῆς ἐμπειρίας: ἡ πληροφορία «ὅσων γνωρίζουν τὰ πράγματα», νὰ σημαίῃ δι' ἐκείνον μετάληψιν τῆς οὐσίας τοῦ κόσμου. Ἐφ' ὅσον βεβαίως οἱ πληροφορούμενοι τὸν κόσμον δὲν τὸν ἐννοοῦν ἐκ τῶν ἔσω, ἀλλ' ὅταν παραλαμβάνουν τὴν ἐννοιάν του, τηροῦν κατ' ἀνάγκην τὰ παραδεδομένα, τὰ ὁποῖα ὁμως πρέπει νὰ ἐπαναλαμβάνωνται εἰ δυνατόν καθημερινῶς, διότι δὲν εἰσδύουν εἰς τὸ βάθος τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ τήρησις καὶ ἡ ἐπανάληψις αὐτῆ τῆς τεχνικῆς παραδόσεως εἶναι ἡ κάλυψις τῆς πνευματικῆς γυμνότητος τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, μία ἐνδυμασία «δευτέρας χειρὸς» διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν ἑνὸς ξένου καιροῦ, κάποτε ὁμως μία πνευματικὴ στολὴ ἐκστρατείας ἐναντίον ὅσων ἀντιλαμβάνονται τὸν κόσμον ἐπὶ τῆ βάσει ἄλλων συμφερόντων. Τὰ πράγματα τῆς ἐποχῆς μας μονοπωλοῦν γλωσσικῶς τὴν γνῶσιν των καὶ ἀξιολογοῦν αὐτοδικαίως τὸ νόημά των, διὰ νὰ μεταδώσουν εἰς ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερους αὐτὴν τὴν εἴδησιν ὡς ἀντικατάστασιν τῆς προσωπικῆς ἀντιλήψεως καὶ διὰ νὰ εἶναι δυνατόν νὰ πολλαπλασιασθοῦν εἰς βάρος παρεμφερῶν πραγμάτων. Τόσον ὁ κόσμος ὅσον καὶ ὁ ἄνθρωπος παρουσιάζονται ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ὡς γλωσσικὰ προϊόντα, ὡστε νὰ εἶναι δυνατόν νὰ λεχθῆ, ὅτι καὶ ἡ συσκευασία καὶ ἡ σύγκρουσις τῶν ἀνθρώπων

εἰς τὴν τεχνικὴν κοινωνίαν εἶναι τελικῶς γλωσσικὰ γεγονότα.

Διὰ νὰ πείσῃ τὸν ἄνθρωπον, ὅτι ἔχει δίκαιον, ἡ πληροφορία στηρίζεται εἰς τὸν ἀριθμὸν. Ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει ἐσωτερικὴ σχέσις ἀνθρώπου καὶ θέματος, μόνη ἀξία ἐνὸς συλλογισμοῦ εἶναι, ὅτι ἐκπροσωπεῖ πολλούς, μιᾶς ἀπαιτήσεως, ὅτι προβάλλεται ὑπὸ πολλῶν, ἐνὸς πράγματος, ὅτι τὸ ἀγοράζουν πολλοί. Ἐπειδὴ καταρρέει σήμερον ἡ οὐσία, ὁ ἄνθρωπος ὑπάγεται εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν. Διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὴν σκέψιν ἀρχίζουν νὰ ἔχουν σημασίαν οἱ ὄμιλοι, τὰ σύνολα, τὰ ποσοστά, οἱ παράγοντες, ὅ,τι ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἀντιπροσωπεύεται. Ἡ γλῶσσα μὲ τὴν σειρὰν τῆς σχολιάζει τὴν ποσότητα καὶ τὴν συνάφειαν τῶν σχημάτων, ἐντὸς τῶν ὁποίων συνωθοῦνται οἱ ἄνθρωποι. Τὰ ποσὰ διὰ τοῦτο ἀντικαθιστοῦν τὸν αὐθεντικὸν λόγον καὶ τὰ κοινωνικὰ περιγράμματα τὴν προσωπικὴν ἐγγύησιν τῆς ἐκφράσεως. Διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν αἰτημάτων τοῦ κοινοῦ βίου ὁ ἄνθρωπος δὲν χρειάζεται εἰς τὴν ἐποχὴν μας νὰ ὑπερνικήσῃ τὴν ἐσωτερικὴν του ἀντίστασιν καὶ νὰ δημιουργήσῃ τὸ ἠθικὸν του μέγεθος, ἀλλὰ νὰ εἰσχωρήσῃ ἐντὸς ἀπροσώπων χώρων ἀριθμητικῆς τάξεως ἢ νὰ συμμερισθῇ τὴν ἀπροσωπίαν τῶν πραγμάτων, ἀντὶ δηλαδὴ νὰ γνωρίσῃ τὸ βάθος τοῦ προβλήματος, νὰ συμπέσῃ πρὸς τοὺς ἀντικειμενικοὺς τρόπους τῆς λύσεώς του. Παύει κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ δοκιμάζῃ τὴν ἀντίδρασιν τοῦ κόσμου, νὰ διαπιστώνῃ τὰ ὅριά του, νὰ ὑπερβάλλεται ἐκ τῶν ἔσω καὶ νὰ θέλῃ νὰ εὐθύνεται διὰ τὴν ὑπαρξίν του. Ἀποφεύγει διὰ τοῦτο καὶ τὰ προβλήματα ἐκεῖνα, εἰς τὴν λύσιν τῶν ὁποίων ἀπαιτεῖται προσωπικῶς ὁ ἴδιος. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι συγκατατίθεται σιωπηρῶς ἢ νὰ μὴ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἢ νὰ ἐκληφθῇ πρὸς διευθέτησιν τῶν ἀτομικῶν του θεμάτων ὡς πρᾶγμα.

Κατ' οὐσίαν τὸν τεχνικὸν ἄνθρωπον ἀπασχολεῖ ὁ τρόπος τῆς ἀποκτήσεως τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα θὰ τὸν ἀντικαταστήσουν, ὅπου χρειάζεται ἡ πρᾶξις εἴτε ἡ ἐγκρισίς του. Πρὸς τοῦτο ἀρκεῖ νὰ περιορισθῇ εἰς ἓνα τομέα κατεργασίας τῆς ὕλης ἢ τοῦ ἄλλου ἀνθρώπου ὅσον τὸ δυνατόν οἰκονομικῶς προσφορῶτερον καὶ νὰ προστεθῇ εἰς τὴν «δύναμιν» ὅσον τὸ δυνατόν ἀριθμητικῶς ἰσχυροτέρων ομάδων. Καὶ διὰ τῆς μιᾶς καὶ διὰ τῆς ἄλλης περιπτώσεως δημιουργεῖ τοὺς ὅρους τῆς ἐξουδετερώσεώς του, τοῦ συσχετισμοῦ του πρὸς τὰ θραύσματα τῆς πραγματικότητος, μέσῳ τῶν ὁποίων ἐκτελεῖ, ὅ,τι καθορίζεται ὑπὸ τῆς τεχνικῆς δυνατότητος καὶ τῆς στατιστικῆς ἀπαιτήσεως. Ἡ γλῶσσα ἀντικατοπτρίζει τὴν τάσιν αὐτὴν τῆς ὑποταγῆς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν κόσμον τῶν οὐδετέρων διὰ τῆς καταστρατηγήσεως τοῦ προσωπικοῦ γένους. Εἰς τὴν Γερμανίαν πολλαπλασιάζονται τὸν τελευταῖον καιρὸν ρήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν ὡς πρώτην συλλαβὴν τὸ πρόθεμα **BE** καὶ συντάσσονται μὲ Αἰτιατικὴν, τὴν ἀντικειμενικὴν πρᾶ-

σιν. Εἰς τὴν Ἑλλάδα λέγονται συνεχῶς περισσότερο ἐκφράσεις τῆς ἐπομένης τάξεως: «Τοῦ θέματος ἐπελήφθη τὸ Μονομέλεις». «Ὁρίσθησαν πρὸς τοῦτο πέντε ἄτομα». «Ἐπενέβη τὸ ὄργανον τῆς τάξεως». «Ἐλαβον τὸν λόγον τὰ μέλη τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς». «Ἐλήφθησαν μέτρα ἐναντίον γνωστῶν ἀντιδραστικῶν στοιχείων». Τελικῶς καταλύεται τὸ Σὺ καὶ εἰς τοὺς ὄρους «πρόσωπον» («Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόσωπον ἀπεμακρύνθη τῆς ὑπηρεσίας») καὶ «ὑποκείμενον» («Δύο ὑποπτα ὑποκείμενα παρεπέμφθησαν εἰς ἀνάκρισιν»).

Ἐὰν ὁ τρόπος τῆς συμπεριφορᾶς τῶν πραγμάτων εἶναι ἡ ἀνάγκη, ὁ ἄνθρωπος μετατρέπεται εἰς οὐδέτερον, ὅταν ἀποβάλλῃ τὴν ἐλευθερίαν του, ὅπως συνέβη μέχρι τώρα, ὅπου ἡ ζωὴ ἐπέτρεψε τὴν δουλείαν. Σήμερον ἡ δουλεία ἐγκαινιάζει τὴν ἐσωτερικὴν τῆς ἐποχῆν. Δὲν ἐργάζεται μόνον καὶ κυρίως διὰ τῆς θίας, ἀλλὰ μέσῳ τῶν ἀσυνειδήτων συγκαταθέσεων. Ἡ διάδοσις τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων καὶ τῶν πολιτικῶν ἰδεῶν βασίζεται ὀλιγώτερον εἰς τὴν οὐσίαν, ἢ ὅποια εὐκόλως καλύπτεται ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων καὶ περισσότερο εἰς τὴν ἀχρήστευσιν τῆς κριτικῆς δυνάμεως. Κυρίως ὅμως ἡ ἐλευθερία καταστραπυγείται, διότι ὁ ἄνθρωπος ἀποσύρεται πνευματικῶς ἐκ τοῦ κόσμου, ὥστε ἡ πράξις του νὰ στερῆται ἀντικειμενικῶν ἐρεισμάτων. Ἡ κατάλυσις τῶν προσωπικῶς ὑπευθύνων πράξεων συντελεῖται ὡς ἀπελευθέρωσις τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τῶν δυνατοτήτων τῆς προσωπικῆς του ἐκφράσεως. Τεχνικῶς ἀποδεσμεύεται σήμερον ὁ ἄνθρωπος α) ἐκ τοῦ χώρου (Εἰσαγωγή προϊόντων ξένων χωρῶν, τηλεόρασις), β) ἐκ τοῦ χρόνου (Μεταβίβασις πληροφοριῶν, μαγνητόφωνον), γ) ἐκ τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος (Κεντρικὴ θέρμανσις, ἠλεκτροφωτισμός), δ) ἐκ τῆς τύχης (Ἐξουδετέρωσις βλαβερῶν παρασίτων, ἀντισυλληπτικά), ε) ἐκ τοῦ Θεοῦ (Ἀνάθεσις τῶν ἐλπίδων εἰς τὸ κόμμα, ἀσφαλιστικὰ συστήματα), στ) ἐκ τοῦ πόνου (Ὁργανισμοὶ διασκεδάσεων, ἀναλγητικά), ζ) ἐκ τῆς παραδόσεως (Κατάρρευσις τῆς ἐννοίας τοῦ ἔθνους, μόδα), η) ἐκ τοῦ σώματος (Μέσα κυκλοφορίας, αὐτόματα μηχανήματα), θ) ἐκ τῆς ὁμιλίας (Σιωπηλὰ ἐπαγγέλματα, εἰκονογραφημένα περιοδικά), ι) ἐκ τῆς σκέψεως (Πολιτικὴ εἰδοπυρογραφία, διαφημίσεις). Βεβαίως ἡ τεχνικὴ ἀπελευθέρωσις παρέχει τὴν δυνατότητα μιᾶς προσωπικῆς πράξεως ἐπὶ νέου ἐπιπέδου, ἀλλ' ὅπου ἡ πράξις αὐτὴ χάριν τῆς μετασχηματιζομένης προϋποθέσεώς της δὲν συντελεῖται ἢ δὲν ἐγκρίνεται, ἀναστέλλεται ἢ ἐλευθερία. Ἡ ἀτομικὴ εὐθύνη ἀντικαθίσταται τότε διὰ μιᾶς ἐξωτερικῆς διαταγῆς, ἢ ὅποια γενικεύει τὸν ἄνθρωπον. Ὅπου ἡ προσωπικὴ του ἀποψις ἐπιτρέπεται, δὲν ἔχει συνήθως κοινωνικὴν σημασίαν εἴτε θεωρεῖται ὡς ἀνατροπὴ τοῦ

κοινωνικοῦ καθεστώτος καὶ προκαλεῖ τὴν μῆνιν τοῦ ἀπροσώπου κράτους.

Πολιτικῶς ὁ ἄνθρωπος ἔχει σήμερον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐπιδοκιμάζη τὴν ἀπόφασιν ὅσων τὸν ἐκπροσωποῦν, διότι τοὺς ἐξουσιοδότησεν ἢ ἐπειδὴ δὲν τοῦ ἐπιτρέπουν τὸν λόγον. Εἰς τὰ πολιτικὰ συστήματα τῆς δευτέρας περιπτώσεως κύριον θέμα τοῦ λόγου εἶναι ἡ ὀρθότης τῆς κατευθύνσεως. Οἱ ἀριθμοὶ βεβαίως ἐπιβάλλουν καθ' ὁδὸν ἀλλαγὴν τῆς πορείας, τὸ πρᾶγμα συμβαίνει ὅμως ἐκ τῶν ἄνω καὶ παρουσιάζεται ὡς συνέχεια τοῦ προγράμματος διὰ συντομωτέρας ὁδοῦ. Ὅτι κυρίως ἐνδιαφέρει, ὅσους συντονίζουν ἐναντίον τῆς ἐσωτερικῆς συμμετοχῆς τοῦ λαοῦ εἰς τὴν πολιτικὴν του μοῖραν ὀλοκλήρον τὴν ὑλικὴν καὶ τὴν πνευματικὴν του περιουσίαν, εἶναι ἡ διάδοσις τῆς πίστεως, ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὴν ἐορταστικὴν λεωφόρον τῆς ἱστορίας. Τοῦτο πρέπει νὰ συμβῆ ἐναντίον ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἀκολουθοῦν ἄλλην γραμμὴν καὶ ἰδίως ὅσων ἀντιδροῦν ἐκ τῶν ἔσω. Οἱ ἐχθροὶ καὶ οἱ αἵρετικοὶ σπανίως ἀσφαλῶς δὲν ἐννοοῦν, ποῦ εὐρίσκεται ἡ ἀλήθεια, πράττουν ὅμως, ὅτι πράττουν, ὡς ὄργανα ἐχθρικῶν καθεστώτων. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς τὸ ὀλοκληρωτικὸν κράτος ἐμφανίζεται ὡς διάδοχος τῆς λυτρωτικῆς θρησκείας καὶ τοποθετεῖ τὸν ἄνθρωπον, ἡ τεχνικὴ ζωὴ τοῦ ὁποίου δὲν εὐνοεῖ τὴν συναισθηματικὴν του ἐκφρασιν, τὴν ἀγάπην, τὴν ὀδύνην καὶ τὴν χαρὰν τῆς δημιουργίας, ἐντὸς ἐνὸς μανιχαϊκοῦ κόσμου καὶ ἀπορροφᾷ διὰ τοῦ μίσους τῶν ἀντιπάλων καὶ τῆς ἀποθεώσεως τῶν πολιτικῶν ἡρώων τὰ συναισθηματικὰ του περισσεύματα. Τὸ κακὸν προσωποποιεῖται εἰς τὸν ἐχθρὸν τῆς πολιτικῆς ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τοῦ κράτους, ἐνῶ εἰς τὸν ὁπαδὸν προσφέρεται ἡ δυνατότης νὰ ταυτισθῆ πρὸς τὴν ἀγαθὴν δύναμιν, μία δηλαδὴ μυστικὴ εὐδαιμονία καθαρῶς γλωσσικῆς φύσεως. Ἐδῶ βεβαίως παίζουσι σημαντικὸν ρόλον παραστασεῖς παλαιότητας καταγωγῆς, ὥστε ὑπὸ τὰ νέα καλύμματα ὁ ἄνθρωπος νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὴν ἀντιδικίαν τοῦ καλοῦ ἐναντίον τῶν ἐκπροσώπων τοῦ πονηροῦ πνεύματος καὶ νὰ προσφέρῃ εἰς τοὺς πρωτοπόρους τῆς πολιτικῆς αὐτῆς σταυροφορίας τὴν ἐλευθερίαν του ὡς ἐλάχιστον δείγμα τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης.

Ἡ πολιτικὴ καινοτομία τῆς Δύσεως εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐναντίον τῆς Ἀνατολικῆς βίας εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ἐνταῦθα ἡ δημοκρατία καταργεῖται δημοκρατικῶς τοῦλάχιστον ὡς πρὸς τὴν ἐννοιάν της, ὅπως τὴν ἐθεμελίωσεν ἡ Ἑλληνικὴ πόλις. Διότι ἀσφαλῶς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ δημοκρατία χωρὶς τὴν ἐκπροσώπησιν τοῦ λαοῦ. Ἐκπροσώπους ὁ λαὸς ἐξακολουθεῖ γενικῶς νὰ ἐκλέγῃ ἐλευθέρως, δὲν ἔχει ὅμως πολιτικὴν θέλησιν, διότι δὲν ἀντιλαμβάνεται ἀκριβῶς ἐκεῖνα τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα τὸν ἐνδιαφέρουν. Ἀντιθέτως ὁ λαὸς ἐνδιαφέρεται σήμερον διὰ τὰ γεγονότα, ὅπως τοῦ τὰ προσφέρει ἡ πολιτικὴ ἐπιθεώρησις, ἡ ὁποία κατὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον

ὀρίζεται ὑπὸ τῶν ὑποψηφίων τῆς κρατικῆς διοικήσεως ἢ ἐξ ὧν τοὺς χρειάζονται διὰ τὴν εὐόδωσιν ἀγνώστων εἰς τὸν λαὸν σκοπιμοτήτων. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ πολιτικοὶ ἐκπρόσωποι τοῦ λαοῦ λαμβάνουν ἐκ μέρους τοῦ τὴν ἐντολὴν νὰ τὸν ὀδηγήσουν εἰς ἓνα δρόμον, τὸν ὁποῖον ἐκεῖνος δὲν βλέπει ἢ νὰ τὸν παραδώσουν εἰς ὄσους ἀποβλέπουν εἰς τὴν ὁμοιομορφίαν τῶν συλλογικῶν πράξεων, ὅπως ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς κρατικῆς ἐξουσίας. Ἐκτὸς αὐτοῦ ἐκεῖνοι, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ λαὸς μεταβιβάσει τὴν πολιτικὴν τοῦ θέλησιν, θὰ ἔπρεπε, διὰ νὰ λύσουν τὰ προβλήματα τῆς βιομηχανικῆς κοινωνίας, νὰ ἔχουν μίαν κατάρτισιν, τὴν ὁποίαν διαθέτουν μόνον οἱ τεχνικῶς ἐξειδικευμένοι, ἐφ' ὅσον ὑπακούουν εἰς τὴν ἀπαίτησιν τῶν ὄρων παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως. Οἱ «τεχνικοὶ» ἀσφαλῶς δὲν κατευθύνουν τὸν πολιτικὸν κόσμον, ἀλλ' ἀπλῶς ἐρμηνεύουν τὴν «ἀνάγκην» τῶν πραγμάτων. Κινδυνεύει λοιπὸν ὁ κόσμος νὰ μείνη ἀκυβέρνητος εἰς τὴν διάθεσιν τῶν τεχνικῶν τάσεων.

Αὕτῃ ἀκριδῶς ἡ ἀδυναμία τῆς ὑπευθύνου κατευθύνσεως τοῦ κοινωνικοῦ ρεύματος μεταθέτει ὀλόκληρον τὸ βάρος τῆς πολιτικῆς εἰς τὴν γλῶσσαν. Ὅσον ὀλιγώτερον ὁ κόσμος χειραγωγεῖται πολιτικῶς, μὲ τόσον μεγαλυτέραν ἐπιμονὴν ἢ διεύθυνσιν τοῦ ἐρμηνεύεται ἐπισήμως ὡς ἀπόρροια τῶν ἀρχῶν μιᾶς κυβερνήσεως, ἡ ὁποία ἐξαναγκάζεται συνεχῶς ν' αὐτοσχεδιάζη καὶ νὰ ὑπόσχηται, διὰ νὰ μὴ ἀποκαλυφθῇ τὸ γεγονὸς τῆς πολιτικῆς καταρρεύσεως τοῦ μέλλοντος. Ἀναμφιδόλως ἐντὸς ἐνὸς καθαρῶς γλωσσικοῦ κόσμου εὐδοκιμεῖ, ἐὰν ἡ μάχη δὲν διδεται ὑπὸ τῶν πραγμάτων, ἢ ἀντίρρησις, ὥστε νὰ παρέχεται ἢ ἐντύπωσις, ὅτι τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς λογοτεχνικῆς ἐκμηδενίσεως τῶν ἀντιπάλων. Κατὰ βάσιν ὅμως ἢ ἐνστασις καὶ κατὰ συνέπειαν ἢ δημοσία συζητήσεις στεροῦνται βάσεως, ἐφ' ὅσον μόνον τότε ἡ κυβέρνησις εἶναι διὰ τὸ ἔργον τῆς ὑπόλογος, ὅταν δὲν ἐκτελῇ, ὅ,τι ἐπιβάλλουν εἰς τὴν στατιστικὴν τῶν παρουσίαν τὰ τεχνικὰ γεγονότα.

Εἰς τὴν σημερινὴν κοινωνίαν ἀχρηστεύεται διὰ τοῦτο οὐσιαστικῶς ὁ διάλογος, τὸν ὁποῖον διὰ πρώτην φοράν ἐκλόνησε μεθοδολογικῶς ὁ περιορισμὸς τοῦ τομέως ἐπιστημονικῆς ἐργασίας, ἢ ἐπαρεῖς τῶν ἐπιστημόνων καὶ ἢ πειραματικὴ θεμελίωσις τῆς ἐρεῦνης. Τὴν ἐπιστήμην εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον τοῦ ὀλοκληρωτικοῦ κράτους ἐκπροσωπεῖ αὐταρχικῶς ἡ «θέλησις τοῦ κόμματος», ὥστε ἢ ἀντίθετος ἄποψις νὰ θεωρῆται ὡς στρεφομένη ἐναντίον τῆς ἀποδεδειγμένης ἀληθείας. Ἐπὶ παγκοσμίου κλίμακος ἄλλωστε αὐτὴν τὴν στιγμὴν διαιροῦνται καὶ ὑποδιαίρουνται τὰ ἐπαγγέλματα καὶ κατακερματίζεται ἡ ἐμπειρία τοῦ κόσμου. Ἀπὸ τῆς ἄλλης πλευρᾶς οἱ ἄνθρωποι, ὅταν δὲν ἐργάζονται, ἐκλέγουν τὸν ἓνα μετὰ τὸν ἄλλον τρόπους τεχνικῆς διευθετήσεως τῶν προσωπικῶν τῶν δυσχερειῶν. Ὑποχρεωμένοι ἐπαγγελματικῶς νὰ εἰσέρχονται ἐντὸς ἀ-